

Након што је пропао његов славни покушај да преласком преко Пиринеја и Алпа Римљане победи на домаћем терену, и након што је Картагина у другом пунском рату поражена, мада још не и дефинитивно уништена од стране Рима, картагински војсковођа Ханибал био је приморан да преда власт и оде у изгнанство. Било је то 195. године пре нове ере. Римљани су тражили његову смену (и „изручење“), и прогонили су га широм тада познатог света. Никада му нису заборавили понижење и страх који им је својевремено задао. Његова предаја, односно изручење римској правди, била је ултимативни услов који је Рим постављао владарима и државама у којима је Ханибал налазио уточиште. Ханибал је тринаест година избегавао потерама, потуцао се по афричким и малоазијским дворовима, а онда, коначно, у далекој Битинији, чији је краљ био суочен са ултиматумом да га преда или буде уништен од моћног Рима, извршио самоубиство.

Не знамо шта би тачно стајало у римској оптужници против Ханибала. Претпостављам, „прекомерна употреба силе“ и „кршење обичаја рата“. Вероватно оних обичаја којих су се Римљани држали након што су, неколико деценија касније, Картагину до темеља срушили и спалили, малобројно непобијено становништво продали у робље, а по пољима око града посули со, како ту ни убудуће никакав живот више не би могао да се зачне.

Од тада су прошла двадесет и два века, а ви драги читаоци сами извуците одговарајући закључак. За прву руку, ја сугеришем само два. Први: за поражену страну, била она крива или права, никада нема праведног суда. Друго, нема сумње да историја – барем у оном технолошком смислу – напредује. Наиме, оно што су Римљани у Картагини покушавали са сољу, данашња Империја неупоредиво лакше и ефикасније постиже бомбама са осиромашеним уранијумом. (Узгред, јесте ли се некада запитали зашто се, на пример, најславнији филмски психопата зове баш Ханибал (Лектор), а не, рецимо, Гај, Јулије или Марко?)

Историја се, наравно, никада не понавља дословно, али неке паралеле се тешко могу избећи. Свеједно да ли је у питању Бин Ладен или Ратко Младић. Свеједно да ли су и за

шта они криви (Бин Ладен је, по сопственом признању, јесте). Свеједно и колика је њихова кривица, на једној, и колике су њихове заслуге на другој страни. Али империјална (победничка) правда је империјална правда и ту нема много разлике. Сем што се Ханибал убио, што су Бин Ладена убили – а Младића понижавају. И што је мој утисак да су прва двојица прошла у суштини боље.

На страну што ми Ратко Младић никада није био симпатичан и што ме је у оно време помало иритирала његова уочљива театралност и појмовна конфузија у јавним наступима које је очигледно волео. Али био је несумњиво храбар, није се богатио на народној муци и војници су га поштовали. А генерал Радован Радиновић који му је некада био професор (као и комплетном тадашњем војном врху СРЈ и Републике Српске) каже да је вероватно реч о „најталентованијем српском официру од Живојина Мишића наовамо“, при чему дотични генерал уопште није никакав национални романтик, а још мање „талибан“ или некритички љубитељ Младићевог „лика и дела“. Али баш због тога његова похвала има већу тежину.

Ратко Младић је још током рата постао глобални српски национални симбол, како у позитивном, тако и у негативном смислу, а тај митски статус се још додатно увећао током година хашког скривања. (И то се, свиђало нам се, или не, неће променити без обзира на то колико још Новак Ђоковић освојио турнира и гренд слемова.) Зато и верујем да је „рушење Младићевог мита“ био важан, ако не и најважнији разлог ове губитке за њим. Нема то никакве везе са „међународном правдом“, а још мање опасношћу коју би Младић на слободи за било кога данас могао да представља. Требало га је ухватити живог, приказати остарелог и болесног, представити као егоистичног и излапелог старца и извргнути руглу. При чему је, да се не лажемо – под условом да је последњих десетак година уопште могао одлучивати о себи и својим поступцима, закључно са овим последњим догађајима везаним за хапшење – том урушавању мита генерал донекле и сам допринео. Знам да то неће пријати неким ушима, али хоћу рећи – или од саме чињенице скривања Караџића и Младића није требало правити национални мит – или је онда у томе требало истрајати до краја. Јер он није ни Милошевић ни Шешељ, па да „побеђује Хашки трибунал“, нити се то од њега може очекивати.

У мору намерно пласираних баналности и ефемерија у вези његовог хапшења, којима је последње две недеље напросто бомбардована српска јавност, и који заслужују посебан текст, тачније, студију, готово незапажено је прошла Младићева изјава да за злочин у Сребреници одговорност носе „паравојска, параполиција и парapolитика“. Изјава веома важна и стога – разуме се – затурена. И ја му у тој ствари верујем. И мени се чини, мада ће то сада, нажалост, бити најмање битно, да се његова, Младићева кривица у најбољем, односно, најгорем случају, креће у оквирима правно више него проблематичне „командне одговорности“ (шта је знао, шта је морао да зна, шта је могао или морао да

спречи), одговорности која, узгред буди речено, уопште није важила за муслиманске команданте око Сребренице, или за албанске „војсковође“ на Косову и Метохији.

Младићева одговорност – сем што су његова матична држава и народ изгубили рат у коме до краја нису знали ни да ли уопште учествују – може се тицати управо те, евентуалне, командне одговорности за стрељање још увек неутврђеног броја мушкараца и младића након уласка у Сребреницу. Све остало („геноцид“ итд.) биће директни покушаји наметања „победничке правде“, са циљем ликвидације Републике Српске. А саучествовање саме српске стране, српске политике, власти, пре свега, али и доброг дела опозиције, медија и интелигенције у том пројекту представљаће тешку срамоту и тешко избрисиву „љагу“ на националном образу, памћењу и идентитету.

Она, пак, друга „љага“ о којој је говорио председник Тадић, она представа о Србима као кривцима и злочинцима, не само да неће бити скинута, него ће, захваљујући сликама и извештајима који су поводом Младићевог хапшења поново преплавили глобалне медије, бити само још додатно учвршћена и овековечена.

На крају крајева, треба ли уопште подсећати да то што су се у име тадашњих „евро-афро-азијских“ интеграција, односно, у покушају да изађу у сусрет захтеву моћног непријатеља, одрекли најчувенијег сународника и протерали га, Картагини није донело спас?

(краћа верзија овог текста објављена је у Политици)